

4097
KP-04
Sekretariat
załączniki
Wpłynęło
02 SIE. 2023
dnia
podpis

KE-01.152.230.2023.DP

P. D. Poty 2

03.08.2023

1-08-135
PMK

URZĄD MIASTA KRAKOWA
KANCELARIA MAGISTRATU
Plac Wszystkich Świętych 3/4

Data 03 SIE. 2023 (8)

Kraków, dnia 18. lipca 2023 r.

Podmiot wnoszący petycję:

Komitet Mieszkańców i Sympatyków Południowych dzielnic Krakowa

Reprezentowanych przez:

URZĄD MIASTA KRAKOWA
KANCELARIA MAGISTRATU
Plac Wszystkich Świętych 3/4
Data 2023 -08- 01 (2)
Nr zał.

Adresaci według rozdzielnika

- KE
- A. J. Muryk
- 2-ge Prac
- KD

1.8.13

PREZYDENT MIASTA KRAKOWA
Jacek Majchrowski

03 SIE. 2023

PISMO

w sprawie podjęcia pilnych działań przez Miasto Kraków w przedmiocie cennych historycznie i kulturalnie terenów Kosocic, Rajska i Swoszowic w Dzielnicy X Krakowa, wskazanych przez Miasto Kraków do utworzenia Parku Kulturowego Bitwy o Kraków 1914 r.

W związku z postępującą procedurą inwestycji realizowanej przez Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad (dalej również jako: „GDDKiA”) pod nazwą „Budowa drogi ekspresowej S7 na odcinku Kraków-Myślenice” oraz m.in. zadeklarowanych przez Miasto Kraków działań w postaci ochrony dziedzictwa kulturowego Krakowa, w tym Programu Opieki nad Zabytkami Powiatu Krakowskiego na lata 2023 -2026 (Załącznik do uchwały nr 298/2022 zarządu Powiatu w Krakowie z dnia 15 września 2022 r.) oraz ze względu na uchwałę Nr LVI/800/22 z dnia 4 lipca 2022 roku podjętą przez Sejmik Województwa Małopolskiego w przedmiocie uchwalenia Wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami w Małopolsce na lata 2022–2025, **wnosimy o podjęcie pilnych działań mających na celu niedopuszczenie do dewastacji terenów stanowiących dziedzictwo historyczno-kulturowo-przyrodnicze Krakowa, uwzględnionych przez Miasto Kraków w działaniach na rzecz Parku Kulturowego Bitwy o Kraków 1914 oraz w działaniach na rzecz Strefy Ochrony Krajobrazu Warownego Twierdzy Kraków, z uwagi na wartości wymagające szczególnej ochrony w imię dobra wspólnego, rozumianego zarówno jako dobro mieszkańców Miasta Krakowa, jak również dziedzictwo narodowe w myśl Ustawy z dnia 24 lutego 2022 r. o ochronie dziedzictwa narodowego związanego z nazwami obiektów przestrzeni publicznej oraz pomnikami, która to Ustawa zgodnie z Art. 1. określa zasady: 1) zmiany nazw obiektów przestrzeni publicznej, 2) usuwania pomników – upamiętniających osoby, grupy osób, organizacje, instytucje, wydarzenia, przedmioty, daty lub miejsca istotne dla tożsamości Narodu Polskiego, działania na rzecz budowania i umacniania Państwa Polskiego oraz rozwoju społeczeństwa.**

KE
Sekretariat
Przyjęto
03 SIE. 2023
dnia
podpis

Uzasadnienie

I. Wstęp

Petycją złożoną dnia 27 kwietnia 2022 roku (dalej również jako: „Petycja”) mieszkańcy oraz sympatycy Południowych dzielnic Krakowa (ówcześnie: Komitet przedstawicieli mieszkańców i sympatyków rejonów Rajska, Kosocic i Soboniewicz) wystąpili do władz Miasta Krakowa w sprawie podjęcia pilnych działań oraz wyrażenia sprzeciwu Miasta Kraków w celu uniemożliwienia budowy odcinka drogi ekspresowej S7 Kraków-Myślenice korytarzami 1-5. Wskazane działanie mieszkańców oraz sympatyków było podyktowane opublikowaniem przez GDDKiA „*Studium korytarzowego dla inwestycji pod nazwą Budowa drogi ekspresowej S7 Kraków-Myślenice*”, które to wyniki Studium korytarzowego stały i stoją w jawnej sprzeczności z ochroną prawa własności wnoszących petycję, a także z uwagi na wartości wymagające szczególnej ochrony w imię dobra wspólnego, w tym w szczególności dobra mieszkańców Miasta Krakowa.

W Petycji zwrócono uwagę na fakt, że projektowany przebieg korytarzy od nr 1 do nr 5 drogi ekspresowej S7 przedstawiony w Studium korytarzowym z 2021 r. nie uwzględnia strefy ochrony krajobrazu warownego Twierdzy Kraków. Ponadto wskazano także, że przeprowadzenie drogi ekspresowej S7 przez którykolwiek z korytarzy od nr 1 do nr 5 będzie kolidowało z powstaniem Parku Kulturowego Bitwy o Kraków 2014 r., a nawet uniemożliwi jego utworzenie, a w perspektywie może doprowadzić do zniszczenia lub uszkodzenia w/w zabytków.

Należy zdecydowanie podkreślić, że przygotowanych na zlecenie Miasta Kraków opracowaniach ekofizjograficznych ("Opracowanie ekofizjograficzne Miasta Krakowa - plansze" z 2010 r., „Opracowanie ekofizjograficzne Miasta Krakowa do zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego”) wielokrotnie podkreślono walory przyrodniczo-kulturowe obecnej Dzielnicy X Krakowa, w tym m.in. na planszach: nr 11 – zatytułowanej „Walory przyrodniczo-kulturowe”, nr 7 – „Uproszczona mapa roślinności rzeczywistej”, nr 8 – „Waloryzacja zbiorowisk roślinnych”, nr 9 – „Mapa cennych siedlisk i korytarzy ekologicznych” nr 10 – „Ochrona przyrody”, a także na planszy nr 12 – „Planowane Parki Kulturowe”, na której zaznaczono strefę ochrony krajobrazu warownego Twierdzy Kraków. Wieloaspektowa dokumentacja źródłowa wskazuje, że ochronie podlegają nie tylko fortyfikacje i mury obronne dawnej Twierdzy Kraków - jako zabytki, ale również tereny na których się mieszczą wraz z tworzonym krajobrazem. Zgodnie z danymi zawartymi na planszy nr 12, na terenie Kosocic i Rajska **zaplanowano utworzenie Parku Kulturowego Bitwy o Kraków 1914 r. obejmującego cenne zabytki, w tym forty wchodzące w skład Twierdzy Kraków wraz z zabudowaniami pomocniczymi oraz zachowanymi elementami układu zieleni fortecznej.** Projektowany przebieg korytarzy od nr 1 do nr 5 drogi ekspresowej S7 w Studium korytarzowym nie uwzględnia szlaku dawnej Twierdzy Kraków, w tym Parku Kulturowego „Rajsko-Kosocice” które zostały przewidziane w Miejsowym Planie Zagospodarowania Przestrzennego dla Obszaru Kosocice (uchwała nr CIII/1579/14 Rady Miasta Krakowa z dnia 23 kwietnia 2014 r. w sprawie uchwalenia Miejsowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Obszaru Kosocice, jak również projekt Miejsowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Obszaru Kosocice II przekazanego pod obrady Rady Miasta Krakowa 29 maja 2023 roku), a także w Projekcie Miejsowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Obszaru „Rajsko II edycja do ponownego opiniowania i uzgodnień ustawowych (kwiecień 2023 r.).

Od momentu wystosowania Petycji w kwietniu 2022 roku, **Miasto Kraków nie poczyniło żadnych realnych działań mających na celu ochronę zabytków znajdujących się na terenie Dzielnicy X Krakowa, w tym w szczególności ochrony obszarów wchodzących w pasmo Twierdzy Kraków, a znajdujących się**

bezpośrednio w pasach planowanych korytarzy 1-5 drogi ekspresowej S7 Kraków-Myślenice. Miasto Kraków aktualnie całkowicie ignoruje w tej sprawie także zapisy istotnego dla ochrony zabytków w Mieście Kraków aktu prawnego: uchwały Nr LVI/800/22 z dnia 4 lipca 2022 roku podjętej przez Sejmik Województwa Małopolskiego w przedmiocie uchwalenia Wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami w Małopolsce na lata 2022–2025.

II. Wojewódzki program opieki nad zabytkami w Małopolsce na lata 2022–2025

Wskazany akt prawa miejscowego jest niezwykle istotny dla wiążącego wytyczania obiektów oraz terenów podlegających ścisłej i rygorystycznej ochronie na najbliższe lata. Jego priorytetowym założeniem jest stymulowanie rozwoju projektowania urbanistycznego, chroniącego i wzbogacającego przestrzeń kulturową i dziedzictwo. Najważniejszymi wytycznymi oraz założeniami, które przyświecają temu aktowi, są:

- **Natura i krajobraz kulturowy** – zintegrowanie ochrony dziedzictwa i krajobrazu kulturowego oraz środowiska przyrodniczego w planach rozwojowych,
- **Planowanie przestrzenne** – propagowanie idei planowania przestrzennego jako skutecznego narzędzia w dziele ochrony dziedzictwa kulturowego i utrzymywania ładu przestrzennego,
- **Świadomość krajobrazowa** – ustanawianie i wdrażanie procedur udziału mieszkańców w procesach planowania i zarządzania krajobrazem
- **Regionalne forum przestrzeni** – cykliczne debaty o warunkach, w jakich krajobraz, urbanistyka i architektura mogą się stać mocną stroną społeczności lokalnych w podnoszeniu jakości ich życia, promocji miejsca oraz kształtowaniu atrakcyjnej wizji rozwoju.

Wśród głównych celów operacyjnych w ramach efektywnego zarządzania regionalną przestrzenią kulturową Sejmik Województwa Małopolskiego wymienia w szczególności rewitalizację miejscowości i obszarów prowadzoną w zgodzie z historycznymi wartościami terenów i układów. Co istotne, do tej kategorii zostały zaliczone przez Sejmik zarówno węzłowe obszary chronionego krajobrazu – konsekwentna ochrona i tworzenie nowych obszarów chronionego krajobrazu ujętych w wojewódzkich i miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, jak i **krakowskie parki kulturowe – utworzenie parków kulturowych dla obszarów: Wzgórze św. Bronisławy, Lotnisko, Krzemionki Podgórskie, Rajsko-Kosocice (!), Skotniki-Bodzów, Skała, Mydlniki-Tonie, Fort Dłubnia, Tyniec. Do kategorii rewitalizacji została również zaliczona oraz osobno wyodrębniona Twierdza Kraków – ochrona i nadanie nowych funkcji zespołowi historycznokrajobrazowemu Twierdzy Kraków. Ponadto, Twierdza Kraków została również wytypowana wprost jako obiekt, który zasługuje na wpisanie na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Naturalnego UNESCO.**

Warto podkreślić, że celem strategicznym Wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami w Małopolsce na lata 2022-2025 jest także skuteczna ochrona zasobów dziedzictwa i wartości kulturowych regionu. Głównym priorytetem wśród celów operacyjnych jest *zachowanie wartości krajobrazu kulturowego, miejsc i obiektów dziedzictwa*. Uchwała Sejmiku wskazuje również na zdecydowaną potrzebę *utrzymywania i eksponowania historycznych obszarów krajobrazowo – kulturowych, potrzebę ochrony i upamiętnienia w kraju miejsc pamięci i*

świadczeń kluczowych wydarzeń z historii Polski, jak również potrzebę prowadzenia działań konserwatorskich i restauratorskich o charakterze kompleksowym i realizowanych w oparciu o fundamentalne zasady.

Wobec powyższych wytycznych ustanowionych przez Sejmik Województwa Małopolskiego z dnia 4 lipca 2022 roku - uchwała Nr LVI/800/2 w postaci Wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami w Małopolsce na lata 2022–2025 powinna być dla Miasta Krakowa oraz wszystkich podległych mu Struktur wiążącymi wytycznymi do podjęcia działań mających na celu ochronę terenów miejskich. Obowiązek podjęcia działań ochronnych aktualizuje się w szczególności w tak ważnym dla Krakowa momencie, jak istotne prawdopodobne zagrożenie nieodwracalnego zniszczenia dziedzictwa kulturowego – Parku Kulturowego Bitwy o Kraków 2014 r. poprzez przeprowadzenia przez Dzielnicę X Krakowa drogi ekspresowej S7 Kraków-Myślenice. Miasto Kraków JEST ZOBOWIĄZANE aby dążyć do ochrony autentyczności krajobrazu kulturowego, trwałego zachowania zabytków w miejscu ich pierwotnej lokalizacji, w otoczeniu autentycznej zieleni fortecznej, dróg rokadowych, maskowań, szańców kawern, miejsc będących świadkiem historii i naszym narodowym dziedzictwem.

Jednoznacznie określonym celem Miasta Kraków z wielowiekową tradycją i historią, i już mającym na swojej liście zabytki UNESCO, powinny być aktywnie podejmowane działania mające na celu zarówno: (i) ochronę zabytków i przestrzeni ich otaczającej stanowiących istotną część narodowego i europejskiego dziedzictwa, jak również (ii) starania i konkretne decyzje/zabiegi służące wpisywaniu na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO kolejnych wyjątkowych/historycznych obiektów kulturowych i przyrodniczych mocno wpływających na poczucie narodowej tożsamości Polaków. Należy podkreślić, że Miasto Kraków już wytypowało Twierdzę Kraków jako zespół fortyfikacji z otaczających je przestrzenią, wyjątkowych pod względem historyczno-kulturalnym do wpisania na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO.

III. Park Kulturowy Bitwy o Kraków 1914 r.

Ustawa o ochronie zabytków z 23 lipca 2003 r. w art. 16 wprowadza pojęcie parku kulturowego jako nową formę ochrony krajobrazu kulturowego, który jest częścią dziedzictwa narodowego. Parki kulturowe są swego rodzaju „obszarową formą ochrony zabytków”, ponieważ w przeciwieństwie do pozostałych form, przedmiotem ochrony nie jest indywidualnie określony zabytek, lecz raczej obszar obejmujący kompleks zabytków nieruchomych wraz z pobliskim otoczeniem, który jako całość przedstawia taką wartość urbanistyczną, historyczną czy też kulturową, że należy go chronić. W obecnym stanie prawnym parki kulturowe są jedyną (oprócz uznania za pomnik historii) obszarową formą ochrony zabytków.

Na mocy ustawy, rada gminy po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków może podjąć uchwałę o utworzeniu parku kulturowego. Zgodnie z Ustawią o ochronie zabytków celem tworzenia Parków kulturowych jest konieczność ochrony terenów, na których znajdują się zabytki oraz inne obiekty podlegające ochronie konserwatorskiej przed dewastacją zieleni, krajobrazu kulturowego oraz historycznego pejzażu.

Miasto Kraków już w 2003 roku wskazało na konieczność utworzenia PARKU KULTUROWEGO BITWY O KRAKÓW 1914r. na terenach Kosocic i Rajska w Dzielnicy X Krakowa, obok już istniejących parków kulturowych, opisanych jako:

1. Stare Miasto
2. Nowa Huta
3. Kazimierz ze Stradomiem
4. Stare Podgórze

Zabytki zespołu obiektów militarnych Twierdzy Kraków zlokalizowane są w dz. X Krakowa na terenach osiedli Kosocice, Rajsko, Soboniewice, Swoszowice. Na terenach w/w osiedli znajdują się forty otoczone historycznym krajobrazem warownym zieleni fortecznej, a także szańce i kawerny tj.:

- Fort BARYCZ 50 1/2 O, ul. Hallera 25, wpis do rejestru zabytków p nr A-1295/M (gdzie obecnie znajduje się czynne muzeum):
- Fort KOSOCICE 50 1/2 W ul./Osterwy 23, wpis nr A-1291/M
- Fort RAJSKO 51, Droga Rokadowa 22 ,wpis nr A-1140
- Fort SWOSZOWICE 51 1/2 ul. Sawiczewskich 46a, wpis do rejestru A-1303/M
- Szańce S 1 Rajsko
- Szańce S 2 Rajsko, Baterii 51 C fortu
- Kawerny na ul. Sztaudyngera

Odcinek sektora warownego, od grupy fortu Rajsko do fortów w Kosocicach (z nietypowym układem masek o charakterze leśnym), będący integralną częścią Twierdzy Kraków **wymaga kompleksowej ochrony** zarówno w aspekcie powiązań widokowych, jak i utrzymania czytelności zadrzewień i został wyróżniony jako „PARK KULTUROWY POLA BITWY O KRAKÓW 1914”.

Twierdza Kraków jest jedną z największych i najlepiej zachowanych twierdz pierścieniowych powstałych w Europie w XIX w. i należącą do poaustriackich fortyfikacji wokół Krakowa. Fenomen tego zabytku polega na tym, że zachowany system obronny jest zintegrowany i osadzony w oryginalnym krajobrazie warownym wykorzystującym naturalne ukształtowanie terenu i naturalną zielen forteczną, drogi rokadowe, szańce, maskowania leśne oraz forteczne szpalery.

Twierdza Kraków obejmuje zarówno zabudowania militarne Fortów, jak również otaczający je krajobraz warowny z zielenią forteczną. Tereny Twierdzy Kraków i ich okolice historycznie zostały ukształtowane bezprecedensowymi w swojej skali działaniami scenograficznymi, w tym zasadzeniem setek tysięcy drzew, krzewów, przemieszczeniem hałd ziemi, darni, które ówczesnie miały maskować ten teren przed wrogiem. Zielen forteczna chroniła forty przed atakami i zniszczeniem, w naturalny sposób nadając obronnego charakteru militarnym fortyfikacjom. Forty w tak zintegrowanej formie przetrwały do czasów nam współczesnych dzięki zaprojektowanemu/istniejącemu i zintegrowanemu systemowi maskowań naturalną zielenią, oraz dróg rokadowych szanćców.

Należy podkreślić, że zarówno fortyfikacja, jak również układ stref ochrony zabytkowego krajobrazu warownego, osnuty na kanwie zieleni fortyfikacyjnej podnosi wartość eksponowanego widokowo pasma pogórza: Swoszowice-Kosocice-Rajsko – i tym samym podkreśla bogactwo historyczno-kulturowe w/w terenów.

Fortyfikacje należące do Twierdzy Kraków, w tym zabytkowe forty w otoczeniu naturalnego krajobrazu warownego zlokalizowane w Dzielnicy X Krakowa na osiedlach Kosocice i Rajsko – posiadają unikatowe walory historyczne, kulturowe i przyrodnicze i wpływające na poczucie narodowej tożsamości Polaków i zgodnie z obowiązującymi przepisami powinny zostać zachowane dla przyszłych pokoleń.

W dokumencie Program Opieki nad Zabytkami Powiatu Krakowskiego na lata 2023 -2026 (Załącznik do uchwały nr 298/2022 zarządu Powiatu w Krakowie z dnia 15 września 2022 r.) stwierdzono, że działa obronne na terenie powiatu krakowskiego reprezentowane są przez zespoły fortyfikacji należących do Twierdzy Kraków. Ponadto w

w/w dokumencie wskazano m.in.: (i) uwarunkowania prawne dotyczące ochrony dziedzictwa kulturowego w Polsce, (ii) uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce, (iii) Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, do których przestrzegania i wykonania zobowiązane są też Jednostki Samorządowe, w tym Miasto Kraków.

Mając powyższe na uwadze, wzywamy Prezydenta Miasta Krakowa, Radę Miasta Krakowa, oraz odpowiednie organy w których kręgu kompetencji znajduje się ochrona Twierdzy Kraków do zainterweniowania i podjęcia pilnych działań mających na celu ochronę wskazanego dziedzictwa kulturowego Południa Krakowa zagrożonego przebiegiem drogi ekspresowej S7 Kraków-Myślenice wyznaczonymi przez GDDKiA korytarzami 1-5, a także do podjęcia merytorycznych rozmów w tej kwestii z Generalną Dyрекcją Dróg Krajowych i Autostrad.

Otrzymują:

1. Rada Miasta Krakowa, pl. Wszystkich Świętych 3-4, 31-004 Kraków,
2. Prezydent Miasta Krakowa, pl. Wszystkich Świętych 3-4, 31-004 Kraków,
3. Miejski Konserwator Zabytków Jerzy Zbiegień, ul. Biskupia 18, 31-144 Kraków,
4. Małopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków dr inż. arch. Piotr Turkiewicz, ul. Kanonicza 24, 31-002 Kraków,
5. Komisja Planowania Przestrzennego i Ochrony Środowiska Rady Miasta Krakowa, pl. Wszystkich Świętych 3-4, 31-004 Kraków

Osoba reprezentująca podmioty wnoszące pismo